

„חייל עם ערבים“

מאת רביסון זאב לוינסקי

הכותב. מוצאת בו את ביטוייה אהבתו העזה והחד-צדדית לערבים, כפי שהכירם בעבה"י של שנות השלושים — ול„לגיון הערבי“, בן-טיפוחיו. אהבה זו — היא שהביאתה לידי הנסיון הטרגי להתעלם מכל ההתעוררות הלאומנית והאנטי-מערבית של הערבים הבולטת במיוחד בעשור-השנים האחרון. אין ספק כי גלאב צדק בנתחו את גורמיה של תמורה (או „מהפכה“) זו, ועל כך עוד ידובר להלן; אולם אין הוא רוצה להודות כי היא פגעה גם בשורות ה„לגיון“ — כפי שמעיד על הדבר פיסר יאנג, למשל, בספרו „יחידה בדוית“ (*). ה„לגיון הערבי“ — כפי שמתארו גלאב — לא זו בלבד שהינו מן הצבאות המשובחים שבועולם, אלא אנשיו טהורים ונאמנים כאותם „מלאכיה-השרת“! (ואין זו פליטת-עט של מחבר הספר: מוטיב זה חוזר-ונשנה שלוש פעמים — ואף ההשראה לשמו של אחד הפרקים שבספר שאובה מהגדרה זו).

- בחוכנו, מתחלק הספר ל-4 נושאים עיקריים:
1. מלחמת א"י ב-1948, וחלקו של ה„לגיון-הערבי“ בה.
 2. בעית א"י, סוגית הפליטים ותוקפנותה של ישראל.
 3. פיתוח ה„לגיון-הערבי“ בשנים שאחר המלחמה, והתכנון ההגנתי נגד ישראל.
 4. המהפכה הלאומנית — והגורמים לגירושו של גלאב.

בסקרו את השתלשלות המאורעות במלחמת א"י ב-1948 מדגיש גלאב כי מגמת ירדן היתה אך ורק לתפוס אותם שטחים שניתנו לערבים לפי החלטת האו"ם (פרט לרצועת עזה). לדבריו, לא היו לו כל כונות תוקפניות, ואף לא יכלו להיות לו כאלה כש-לרשותו 4 גדודי-רגלים וכמה פלוגות משמר בלבד.

* ראה סקירתו של נ. ריגואן „ספרות בריטית על הלגיון הערבי — מה גלמד ממנה?“, „מערכות“ חוב ק"י, עמ' 40 — המער.

זהו, אפוא, הספר *) שבא לסכם את פועלו של גלאב, ספר אשר עליו אמר הוא עצמו, כי אילו ידעו הערבים את אשר ייכתב עליהם בו, היו מבקשים לשחדו כדי שלא יפרסמו. התוצאה איננה מקיימת הבטחה זו. אכן, ברור כי הספר נכתב „תחת לחץ זמן“ — כנראה, מתוך רצון לנצל את תרעומת הקהל בבריטניה על גירושו של גלאב, בעודנה רעננה — כדי להבטיח לו תפוצה רחבה.

ייתכן כי בזאת יש לראות את הסיבה לאחת התרעומות הבולטות בספר — כפילויות, וחזרות על טענות עד זרא, ולא רק בתוכן, אלא אף בסגנון (*). גלאב ניסה לאחד בספרו שתי מגמות — מגמה אבטריביאוגרפית, ומגמה „הסברתית“. התוצאה היא: אוסף של קטעים אשר, עם היותם מסודרים פחות-או-יותר לפי סדרם הכרונולוגי, מהווה בעצם כל אחד מהם אפיזודה בפני עצמה, התלושה מהקטע שלפניה ומוזה הבא אחריה.

כבספרו הקודם, „תולדות הלגיון הערבי“, שוב מוזר דקר מתוך ספר זה אופיו הסנטימנטלי הקיצוני של

Sir J. B. Glubb, „A Soldier with the Arabs“, (Hodder & Stoughton London 1957).

(*) מצויות בספר עדויות-שלא-אמצון רבות לחפון ורישול אלה בהכנות: החל בדברים שבהגת-עורך („הסורים כבשו את צמח, שבקצו הדרמי של ים-המלח“), וכלה במפת המצב עם ראשית ההפיגה הראשונה (עמ' 144), אשר הקוים בה מס לפים במידה שלא-תאומן (ולא חמיד בהתאם למגמותיו של הספר). — המער.

ללא תחמושת מספקת. ללא מילואים, ללא חילות-שירותים — ובהעדר כל שיתוף-פעולה בין-ערבי. לתכנית זו, של תפסת שטחי א"י הערביים, נתקבל אישור מאת מיניסטר-החוץ הבריטי דאז, ארנסט בויק. היוצא-מן-הכלל היחידי בתכנית "דפנסיבית" זו — אם לא נביא בחשבון את סיועה הפעיל של מלכות עבר-הירדן וצבאה לנסיך הפלישה של כוחות עיראקיים — היתה ההתקפה על גוש עציון, שנערכה ע"י שתי פלוגות של ה"לגיון" (ומחלקת הסיור של הגדוד הראשון — המערב). בסיוע מחלקת מרגמות 3 אינטס, והכוחות המקומיים של כפריי הר-חברון, גלאב מתרץ התקפה זו בצורך להבטיח מעבר שיירת

אספקה וציוד מאיזור תעלת-סואץ מפני הי-תוקפנות של ישובי ה"גוש".

בהמשך תיאיריו על מהלך המלחמה מנסה גלאב להציג את ישראלי כחוקפנית, אשר הפרה ללא-הפסק את צוי הפסקת-האש, ב-יחוד בירושלים. המ-תקפה הישראלית ב-ירושלם, שנערכה עם הפינוי הבריטי, היא שאילצה, לדבריו, את ה"לגיון" להתערב — בגוד לרצונו ולא-פ-שרויותיו — כדי לה-ציל את הערבים ש-ב-ירושלם מכליה.

בהעלותו על נס את הישגו של ה"לגיון-הערבי" בכך שעלה בידו להגן על מה שהפך אח"כ ל"גדה המערבית" של מלכות-ירדן המורחבת, מרבה גלאב בהגזמות בתארו את עדיפותה של ישראל — בכוח-אדם, בנשק, בציוד ובארגון — על כל צבאות ערב גם יחד. יחד עם זאת מקדיש גלאב מאמץ ניכר להצדקת הפקרתן של לוד ורמלה ע"י כוחות ה"לגיון" ביולי 1948. נימת כתיבתו, בסכמו פרשה זו, היא: כמה טרגי הוא הדבר כי במקום לתת ל"לגיון" את התהילה המגיעה לו, הוצב ה"לגיון" כחיל בוגדני כביכול — בעת שאלה שברחו מהמערכה הצליחו להתבלט כמצילי האומנות הערבית!

אם כי ישנה מידה של צדק בהערכותיו של גלאב ליחסי הכוחות, הרי אין להתעלם מן העובדה כי גלאב מנסה להפוך בכך על חוסר-העזר מצידו. גלאב לא היה מוכן לסכן את ה"לגיון" היקר שלו בהתקפה אשר תעלה לו באבידות (שלא היו מצויים מילואים לכיסוץ), ואשר תוצאותיה מוטלות בספק; וכמעט ואין הוא מבליט את מיעוט המאמץ האזרחי הערבי, לעומת גיוס כל הכוחות, אשר בוצע בצד הישראלי.

הנושא השני שבספר אינו אלא חזרה על אותן טענות נשנות וחזרות כי ישראל היא שגרמה ליצירת בעית הפליטים — ועל-כן היא האשמה גם בהסתננות

שנבעה ממנה. גלאב שולל את מדיניות-התגמול, כמולידה שוב שואה ונקם, וכ-גורם להחמרת המצב בגבולות ולהריסת סי-כויי השלום. מאידך גיסא, אין גלאב פוטר גם את המדינאים ה-ערביים מציון כשלו-נותיהם וטיפשותם ב-כל הנוגע לדרכי-פת-רון בעת א"י, והוא טובע אמרת-כנף ב-ס-כמו: המדינאים הע-רביים מגיעים לכהר-נתם בכוח תעודות-השכלה ולא דוקא ב-זכותה של תבונה. ב-קורתו מופנית גם כל-

פי מדינאי בריטניה וארה"ב, אשר סיבכו את הבעיה בקוצר-הראיה האופייני להם.

אם עד כאן נמצא גלאב מפרט בגלוי את דעותיו ומניעיו, אין הדבר כך לגבי אותו חלק בספרו המטפל בארגונו וטיפוחו של הצבא הירדני. לפרק זה מוק-דשים 5 עמודים בלבד, אשר בהם מצליח גלאב לא לומר בעצם דבר, הנימה היא כה כללית, עד שהרצאת-הדברים הופכת בגאלית: על הצבא היה להתרחב, ולשם הרחבתו היה צורך בגיוס, בהקמת שירותים, באימונים — וגו'. ייתכן שפרק זה נכתב כך כתוצאה מ"שיקולי-בטחון"; וייתכן — כתוצאה ממיעוט הכשרתו הצבאית, אשר בגללה לא יכול

היה גלאב למלא תפקיד מכון וקובע ברבים משטחים אלה. שכן למעשה מילא גלאב בתהליך הרחבת ה"לג-יון" תפקיד של "קצין-הסברה" בעיקר.

מעניין יותר הקטע על תכנון מערך-ההגנה היר-דני. גלאב סוקר כאן את איזורי-המתקפה האפשריים של ישראל — ירושלים, בקעת-הירדן ורמת-אירבד — ומסביר את תכנית ההגנה, המושתתת על היאחד-זות בשטח החיוני — "גב-ההר" — על עתודה ניידת בשביל בקעת-הירדן, ועל השארת הגנת הקור-הקדמי בידי ה"משמר הלאומי". גלאב עשה מאמצים רבים להסביר את תכניתו לממשלה הירדנית. אולם זו השתמטה מדיון מפורש בכך — כנראה, מתוך רצון שלא להזדהות עמה. אחרי שידולים רבים, הציג לבסוף גלאב את התכנית בפני המלך — וזה "קטל" אותה בפומבי, בדרשו כי ה"לגיון" יגן על קו שבי-תת-הנשק. גלאב טוען כי אחר סיור של שלושה ימים בגדה המערבית הצליח לשכנע את המלך — יאנג בספרו, קובע את ההיפך.

בטפלו בסוגיה האחרונה (מן הארבע שמנינו לע-יל), זו של ההתעוררות הלאומנית, הפרו-מצרית-סורית, בירדן, קובע גלאב אל-נכון את העובדה כי התעמולה המצרית הצליחה לחדור לדעת הקהל ביר-דן, ולהכות שורשים בה. הוא מדגיש כי ה"מערב"

לא עשה כל מאמצים לארגן תעמולת-נגד — דבר שממילא הבטיח-מראש את הצלחתה של התעמולה המצרית. בטפלו בנושא זה מתבלטת במיוחד תכונה שהגנה אופיינית לכותב הספר בדרך-כלל: במידה שעלינו להניח כי גלאב הנו גלוי-לב בתיאוריו — מסתבר שהוא היה עיוור לחלוטין (וכנראה — מר-צון) לשינויים המתחוללים סביבו. גלאב, כרבים מסוגו, לא היה מסוגל — ואף לא רצה — להכיר במצב כהויתו. אף שידע באופן כללי על החדירה המצרית, לא היה לו כל מושג על עומק החדירה, והיקפה. ונראה, שכך היה הדבר גם לגבי המצב בגבולות עם ישראל: גלאב האמין אמונה-שלמה בדיווחי יחידותיו; ומכאן — גם בתוקפנותה של ישראל. הרושם המתקבל מקריאת הספר הנו, כי גלאב כותב מתוך שכנוע אישי — ואינו תופס כלל עד כמה הוליוכוהו שולל.

עם זאת מודה גלאב כי במשימת-חייו נכשל כשלון חרוץ. הוא עומד מול כשלון זה כשדמעות בעיניו. ממאן להבין את טיפשותם הניהיליסטית של אלה שהביאוהו לכך. ניתן לומר כי גלאב מופיע לפני הקורא כאותו אברך המחזר ארוכות אחרי אהובת-לבו — אולם תחילה משתבש השידוך בגלל עזרתם של אנגלים מסוימים לישוב היהודי, ולבסוף — נחטפת אהובתו לפתע ע"י המצרים.

